

IPB-transparant – jaargang 5 – nr 4 – juli 2002 – driemaandelijks tijdschrift van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad – Guimardstraat 1 – 1040 Brussel – tel. 02/509 96 87 – fax 02/509 96 09 – e-mail ipb@interdio.be – website www.ipbsite.be – rek. 784-5832889-14

*verantwoordelijke uitgever: Leon Van Luchene
afgiftekantoor: Brussel 4*

Editoriaal (+ foto Trees)

Federatie en plaatselijke parochie, een gespannen boog

De tijd dat het burgerlijk leven en het kerkelijk leven heel sterk met elkaar verbonden waren is duidelijk voorbij. Parochies kunnen er niet meer van uitgaan dat alle inwoners tot de parochie horen en ook het aantal priesters is sterk verminderd. Oplossingen voor de nieuwe situatie worden opvallend gezocht vanuit de bestaande concepten. Dit komt tot uiting in de uitbouw van omkaderingsstructuren die aan de priester zoveel mogelijk de opdrachten voorbehoudt van de toediening van de sacramenten en van een verkondiging die de gelovigen op de ware golflengte moet brengen. De ervaring van pastorale werk(st)ers in ziekenhuizen leert echter hoe snel, bij een beperkte beschikbaarheid van priesters, de toediening van sacramenten in de beleving van gelovigen zijn prioriteit verliest tegenover alternatieve vormen van gebed en zegening. Tegelijk blijkt uit de pastorale gesprekken hoezeer er behoefte is om diepere vragen aan bod te brengen en een ontvankelijkheid bestaat voor een gelovige duiding die aan de authenticiteit van de eigen concrete ervaring een zingevend perspectief biedt.

Na een eerste tijd waarin een priester twee, drie of meer parochies toebedeeld kreeg, gaat men vandaag over tot het samenwerken van parochies in federaties en een nieuw profiel voor dekenijen. Bij veel gelovigen roept deze evolutie argwaan op. Steeds meer klinken ook in het IPB vragen naar een reflectie die vertrekt van wat mensen – zowel de heel bewuste gelovige als de toevallige voorbijganger - nodig hebben. Er worden garanties gevraagd dat grotere gehelen de kleine levende kernen niet zouden verstikken.

Hoe begrijpelijk ook, de vrees voor het verdwijnen van het lokale niveau is niet a priori terecht. De grotere structuren bieden de mogelijkheid om op noden in te gaan zonder dat elke lokale parochie alles moet aanbieden. Maar die gedachte is nieuw. We hebben wat tijd nodig om te wennen, om de kansen te zien. Die kansen zijn er: voor de priesters dat hun priesterlijke taken weer ruimer ingevuld worden dan alleen sacramenten bedienen - voor de lokale gemeenschappen dat ze rustiger en intenser een aanbod realiseren dat ze op eigen kracht kunnen behartigen.

Binnen het grotere geheel vullen de gemeenschappen elkaar aan en kunnen ze naar elkaar verwijzen, zodat mensen terecht kunnen met hun verschillende vragen. Het doorbreken van parochiegrenzen maakt het immers mogelijk om aandacht te hebben voor zowel initiatie in het geloof als verdieping, om zowel vieringen te hebben met een grote betrokkenheid van de gemeenschap als meer klassieke vieringen, om groepen te laten ontstaan die op verschillende manieren en op verschillende niveaus stimulansen bieden voor spiritualiteit en gebed... Sommige gelovigen nemen deel aan de plaatselijke gemeenschap voor gebed en liturgie, maar zoeken aansluiting op een andere plaats voor verdieping, of omgekeerd. Die verscheidenheid is heilzaam maar ze vraagt de vrees los te laten dat we mensen verliezen aan een andere

deelgemeenschap. Die vrees wordt op zijn beurt makkelijker losgelaten als de betekenis van de gemeenschapservaring dichtbij ten volle gerespecteerd wordt .

De vraag blijft naar gemeenschappen die zich volgens eigen mogelijkheden kunnen ontplooiën tot dynamische kernen van geloof, tot gist in het deeg. De plaatselijke gemeenschap is namelijk icoon van een Kerk waar iedereen thuis mag zijn. Ook de niet-kerkbetrokkene moet weten waar die kerk te vinden is waar hij op adem kan komen of waar hij belangrijke momenten in zijn leven kan duiden, vieren, in hun diepte beleven. Een lage drempel om die vragen te kunnen uitspreken is per definitie niet veraf.

De plaatselijke gemeenschap biedt anderzijds ook kansen om een cultuur van Kerk-zijn te onderhouden en te voeden: om samen te komen in Zijn geest, om de aandacht voor elkaar en voor elke broer of zus gaande te houden, om de betrokkenheid op de gemeenschappelijke Bron te verdiepen. In de loop der eeuwen is in het Westen de vorm voor het samenkomen rond Jezus Christus - dank zij een grote aanwezigheid van priesters - preferentieel de eucharistie geworden. Als we te sterk de consecratie blijven benadrukken om Christus' aanwezigheid in ons midden te verdichten, hebben we vandaag een probleem. Maar Jezus zelf zei: 'Waar twee of meer samen zijn in mijn naam, daar ben ik in hun midden'. Moeten we niet meer gaan vertrouwen in de Geest die aanwezig is in het samen komen rond Jezus? Gelovigen hebben nood aan en recht op samenkomen rond de Bron van hun leven. Ze willen zich aan het evangelie en aan elkaar inspireren en het woord van Jezus in verband brengen met hun concrete leven – het concrete leven evangeliseren.

Plaatselijke gemeenschappen allerhande moeten levende kernen kunnen zijn die mensen dragen en zenden. Die plaatselijke gemeenschappen zijn steeds meer kernen zonder bestendige aanwezigheid van een priester. Naast de ondersteuning vanuit de grotere structuur willen zij uit hun midden mensen voordragen om de gemeenschap mede te dragen. Deze voorgangers moeten ook binnen het grotere geheel erkend worden in de leidingdienst die ze opnemen of in een andere dienst voor de gemeenschap, en daartoe de nodige vorming, wijding en/of zending, en spirituele ondersteuning krijgen. Afhankelijk van de mensen die het kunnen dragen zal de ene plaatselijke gemeenschap het accent anders leggen dan de andere, zowel in de vorm als in de inhoud. Maar alle willen ze ruimte scheppen om rond Christus samen te komen, om tastbaar Kerk te vormen.

Trees Dehaene
voorzitster

kadertje

IPB-secretariaat

nieuwe e-mailadressen!

secretariaat	ipb@interdio.be
algemeen secretaris	alg.secr.ipb@interdio.be
stafmedewerker	stafmedewerker.ipb@interdio.be

Buiten de grenzen

Europees Lekenforum (Erfurt 28 juni – 3 juli 2002)

Onder het motto Bouwen aan een Europa van waarden – bijdrage van katholieke leken kwam het Europees Lekenforum in Erfurt (Thüringen) samen.

De locatie was heel symbolisch. In Thüringen is de christelijke traditie vanaf de 9de eeuw tot nu ononderbroken aanwezig. Na de Reformatie werden de christenen een minderheid, die nu 8,5% van de bevolking bedraagt. En met de slachtpartij in het Gutenberggymnasium (april 2002) haalde Erfurt de wereldpers.

De gebeurtenissen van april 2002 wakkerden het debat over waarden aan. Begin juli debatteerde het Duitse parlement over geweld en samenleving. De Thüringse minister-president, dr. B. Vogel (CDU), hield er een rede over *Geweld en maatschappij*. In zijn toespraak wees hij op het belang om de oorzaken te erkennen, de waarden te bevorderen en een vreedevol samenleven te versterken.*

Op de vooropening van het Forum pleitte dr. Vogel, in het licht van de gebeurtenissen, voor een **sociaal partnerschap** die van alle lagen van de maatschappij een wederzijdse bekering en verantwoordelijkheid vraagt. Meteen was de grondtoon voor de bijeenkomst gegeven: in het licht van de sociale leer van de Kerk de bijdrage van katholieke leken aan een Europa van waarden opsporen.**

Basis voor de bijdrage in de opbouw van Europa vormen eerst en vooral de christelijke waarden. Johannes, een jonge Zweedse deelnemer, verwoordde het als volgt: weest niet bang met weinig christenen te zijn. Zorg ervoor dat men aan onze liefde en uitstraling ziet dat wij christenen zijn. Een duidelijk christelijk profiel, en visie(s) op de liefde zijn nodig, aldus prof. dr. H.J. Meyer, voorzitter van het Duitse ZdK.

Daarna komen de waarden van de sociale leer van de Kerk: personalisme, het *bonum commune*, solidariteit en subsidiariteit.

De sociale leer is in een concrete historische context ontstaan. Hoe kunnen wij deze waarden in het Europa van vandaag vorm geven en integreren in haar politiek en wetgeving, in haar sociaal en economisch handelen? Dit is de uitdaging waarvoor wij staan.

De uitdaging vraagt om dialoog onder christenen en met de plurale maatschappij. De opvattingen in Oost- en West-Europa liggen op bepaalde vlakken sterk uiteen. Dialoog is onontbeerlijk, zeker als men de uitbreiding van de EU voor ogen heeft.

De uitdaging houdt eveneens in dat wij tijd en ruimte verruimen. Het weigeren van een zondebok en van wraak leidt tot lange-termijn-denken en -handelen, en tot het nemen van zijn verantwoordelijkheid. Geheime solidariteiten aan het licht brengen verruimt het individuele handelen tot de hele maatschappij. Dit zal echter pas kunnen na een analyse van de problemen die vertrekt vanuit een aandacht voor de armen.

De verruiming van tijd en ruimte brengt ons tot de spirituele roeping van Europa: meer te zijn dan wat Europa en haar inwoners nu zijn. Dit vraagt van de christenen een derde verruiming: die van zichzelf, namelijk zichzelf leegmaken om de andere groter te laten worden.

Referaten en uitwisselingen stimuleerden ons om onszelf vanuit Europa en de christelijke traditie te bevragen, en wat binnen ons bereik ligt aan te bieden tot opbouw van een Europa van waarden.

*De tekst is te consulteren op: www.thueringen.de

**Voor de referaten: zie www.europ-forum.org

Democratie in de Kerk?

Het Franstalige *Conseil Interdiocésain des Laïcs* (CIL) keurde begin juni een document goed over de praktijk van de democratie in de Kerk: *Pratiquer la démocratie dans l'Église?**

Het document begint met vragen over kerkbeleid en deelname van gedoopten. Dan volgt een poging om de oorzaken van een aantal slechte functioneringen te achterhalen, zoals bijvoorbeeld het weinig ernstig nemen van geëngageerde christenen.

Na het 'zien' 'oordeelt' het document. De tekst reflecteert over het democratisch ideaal waarnaar christenen vandaag verlangen, en toont de legitimiteit van dat verlangen aan, in het licht van de Schrift, de traditie en de theologie.

Is het document vanuit een "globaal denken" vertrokken, het stelt een "lokaal handelen" voor. De opstellers verwoordden een aantal verwachtingen en eisen waar vooruitgang noodzakelijk en onmisbaar is. Deze richten zich zowel tot de kerkelijke instanties (de vraag naar transparantie, naar medeverantwoordelijkheid...) als tot de leken (democratie leren, verantwoordelijkheid opnemen...). Zij wijzen er ook op dat vele veranderingen binnen de huidige canonieke en conciliaire regels mogelijk zijn.

De CIL hoopt dat de voorstellen onderwerp van debat in de Waalse en Brusselse katholieke kerk worden, en de betrokken autoriteiten bereiken en stimuleren om de nodige beslissingen die zich opdringen te nemen.

*Zie www.cil.be onder *publications*.

Kadertje

Onze toekomst in handen nemen

8ste Forum des communautés chrétiennes

Het Franse *Forum des communautés chrétiennes* is een organisatie die om de twee jaar christenen, vooral christenen van de basis, samenbrengt. In het kader van de Europese éénmaking vindt het Forum dit jaar in Brussel plaats, tijdens het weekend van 28-29 september 2002. Het onderwerp luidt: onze toekomst in handen nemen: hoe? met wie? voor welke waarden?

Info: www.forum.ccf.fr

Kortgeknipt

KERKHERORIENTERINGSPROJECT YOT (+foto door persfotograaf Vanneuville naar jullie gemaild)

De Magdalenakerk te Brugge werd heringericht zodat op creatieve wijze gewerkt kan worden aan de vragen naar verdieping en zingeving van een brede groep mensen.

Het team van het kerkheroriënteringsproject YOT verrichtte twee jaar lang denk- en studiewerk om de Magdalenakerk uitdrukkelijk te herdefiniëren als spirituele ruimte, met een duidelijke verankering in een christelijke traditie maar met een grote openheid voor mensen die buiten deze traditie staan en spiritualiteit zoeken. De naam YOT is geïnspireerd op het Hebreeuwse teken JOT, de ‘leesmoeder’ die aanduidt met welke klanken het volgende woord moet uitgesproken worden. In deze optiek wil YOT slechts een kleine stimulans betekenen voor een ontwikkeling naar meer verdieping.

YOT breekt de traditionele kerkrimte open tot een ontmoetingsplaats voor christenen (parochiegemeenschap, Vlaamse kerkgemeenschap), voor mensen die op zoek zijn naar zingeving in hun leven, en voor de bewoner of bezoeker van de buurt van de kerk.

De kernplaats werd het *symboolvlak* in het schip van de kerk. Dit symboolvlak is een kans die de gebruikers aangeboden wordt. Het is een plek waar men verhalen kan lezen, vertellen, nadenken, tot stilte komen, vieren, optreden, zingen... en dit allemaal spontaan of georganiseerd.

Het koor functioneert voortaan als plaats voor de eerder klassieke of wekelijkse liturgie. *Het grote kader* dat tussen het koor en het schip hangt, dient én als link én als buffer tussen de liturgische ruimte en ‘het binnenplein’, het symboolvlak. Drie berguimtes werden omgevormd tot respectievelijk hedendaagse bidruimte, weekkapel en zijtoegang. Als overgang van het park bij de kerk naar ‘het spirituele binnenplein’ zorgde kunstenaar Brody Neuschwander voor een *installatie met veren* in de doorstromingsruimte.

YOT beschouwt het project uitdrukkelijk als een experiment dat zich in communicatie met de diverse doelgroepen permanent zal moeten aanpassen en heroriënteren. Ga er dus heen! En wie weet, stap je mee in het denkproces!

Info: www.yot.be

Kerk en pedofilie (graag op 1 enkele bladzijde; p. 4)

Dra Karlijn Demasure, pastoraaltheologe KULeuven, bracht op de bureauvergadering van mei jl. een referaat over ‘Kerk en pedofilie’. Aan de hand van een aantal stellingen lichtte zij het thema toe.

Dikwijls wordt beweerd dat *katholieke priesters meer kans hebben om pedofiel te worden dan andere mannen*. Daarmee verbonden hoort men ook vaak dat *celibaat tot pedofilie leidt*.

Beide stellingen zijn onjuist. Als celibaat tot pedofilie leidt, dan zou dit ook bij andere celibatairen zo moeten zijn, wat niet het geval is. Het seksueel misbruik door celibatairen ligt niet hoger dan bij andere mannen. De discussie over de toelaatbaarheid van seksuele relatie met jongeren betreft vooral hen die een ‘liefde voor knapen’ van 14-16 jaar tonen (efebofilie). Niet alle plegers zijn over dezelfde kam te scheren. Men onderscheidt drie categorieën: de gefixeerde (een permanente voorkeur voor kinderen, op alle vlakken), de geregresseerde (misbruik vanuit een sociale, financiële, relationele... crisissituatie) en de antisociale (misbruik vanuit woede tegenover de maatschappij; meestal een crimineel verleden) pleger. Voornamelijk in de categorie gefixeerde plegers vindt men priesters. De behandeling van gefixeerde plegers is moeilijk; hier geldt: no cure, but control.

Juist is de stelling dat *pedofiel gedrag aangegrepen wordt om een verborgen agenda te realiseren*.

Verschillende drukkingsgroepen grijpen inderdaad het probleem van pedofilie aan om hun eigen doelstellingen te bereiken. Een voorbeeld om dit te verduidelijken. Op de band homofilie – pedofilie, efebofilie heeft men geen klare kijk. Één derde van de homofielen zou ook efebofiel zijn. Vandaar zeggen bepaalde groepen: wijd geen homofielen tot priester. Anderen vinden dat ze, na een nauwkeurige screening, wel gewijd mogen worden. De bisschoppen bevinden zich voor een reëel probleem.

De celibaatsgelofte vermindert het aantal mannen die priester willen worden, en verhoogt het aantal seksueel onevenwichtige priesters.

Als de band tussen homofilie en efebofilie bewezen kan worden, dan is dit een deel van de waarheid. De band tussen priesterschap en homofilie is hoog. Door het ‘niet mogen trouwen’ is voor homofielen de drempel tot het priesterschap lager dan voor heteroseksuele mannen. De kerk is immers een mannelijke maatschappij. Maar het mogen trouwen van priesters biedt geen oplossing voor het pedofilieprobleem. Seksueel misbruik komt ook binnen de eigen familie voor.

De katholieke hiërarchie heeft niets gedaan om het probleem op te lossen.

In de laatste 25 jaar is een hele weg afgelegd. Wat vroeger gebeurd is, mogen wij niet met de normen van vandaag bekijken. Vroeger stelde men homofilie met pedofilie gelijk, nu niet meer. De negatieve gevolgen van seksueel misbruik waren vroeger niet op dezelfde wijze als vandaag bekend.

Binnen de kerk heeft men in pedofiliezaken heel verschillend gesproken. Er zijn doofpotoperaties. Maar terzelfdertijd nam de kerk maatregelen.

Het is belangrijk priesters die tot gefixeerde plegers behoren, nooit weer kansen te geven tot omgaan met kinderen. Hen aan hun lot overlaten is niet christelijk. De beslissing van de Amerikaanse bisschoppen om priesters professionele medische assistentie te verlenen, ook al werden ze voor altijd uit het priesterschap verwijderd, ligt in deze lijn.* Een ‘gewoon’ leven in de maatschappij zal niets veranderen. In deze gevallen moet de Kerk efficiënt optreden. In de pastoraal is empathie met het slachtoffer zeer belangrijk, zowel in het begin bij het vernemen van de zaak, als later bij (en na) de behandeling van de zaak. Niet alle slachtoffers verlaten de Kerk. Een aantal onder hen richt zich tot de kerk om geheeld te worden. Bij de slachtoffers komen veel vragen op. Vragen over macht en machteloosheid die afstralen op het godsbeeld. Waarom is God niet tussengekomen?. Vragen over schuld. Vragen over verbondenheid (ik en de andere).

**Norms Adopted by US Bishops for Abuse Allegation (2002-06-15) norm 8, 9A. De volledige tekst is te vinden op www.zenit.org onder Weekly News Analysis*